

Elstängsel

Av Denny Walldén

Det vanligaste och mest effektiva stängslet för grisar är elstängslet. Det är ett psykologiskt stängsel, vilket innebär att grisen håller sig på plats för att det är obehagligt att gå in i staketet. Alla grisar är individer och har olika uppfattning om hur pass obehagligt staketet är. Vissa grisar testar staketet med jämna mellanrum, medan andra mycket väl kan skrika i högan sky bara dom kommer åt tråden, sedan kvittar det huruvida strömmen är på eller ej. Den sistnämnda typen brukar kunna vara svår att flytta. Den brukar inte vilja passera där staketet varit, sedan spelar det ingen roll om du gjort dig mödan att plocka bort hela stänget.

Hur fungerar då elstängslet och vad behöver man?

Aggregat

Det första man behöver är ett elstängsel aggregat. Dessa finns i olika prisklasser, storlek och utföranden. Man bör tänka på att ha ett aggregat som är tillräckligt starkt att ge ström även om vissa sträckor av stängslet är täckta med jord eller övervuxna. Om man har grisarna långt ifrån "två hål i väggen" finns det batteridrivna aggregat. Dessa drivs med hjälp av ett batteri liknande det man har i bilen. Till dessa finns också solceller att köpa, som laddar upp batteriet när solen tittar fram. Aggregatet fungerar enkelt förklarar genom att skicka ut impulser med ström som innehåller ett mycket högt voltantal. Alla som gått förbi ett elstängsel har säkert hört att det knäpper där det ligger i mot marken eller dylikt. Likaså dom som har prövat att ta i en eltråd, har säkert märkt att stöten inte kommer direkt. Sedan har man förmodligen också gjort upptäckten att när strömmen väl kommer, så kan man inte släppa taget. Man sitter helt enkelt fast i tråden tills strömimpulsen har tagit slut.

Stängsel

På aggregatet finns två kopplingar. Den ena kopplingen är där man skall koppla in staketet. Tänk på att ha en ordentlig ledare mellan aggregatet och staketet. Här är det många som missar. Om man tänker sig att man vill ha ett staket med två trådar bör man se till att ledningen mellan stänget och aggregatet skall motsvara två trådar. Om

jag sedan vill stänga med fyra trådar bör alltså ledningen motsvara fyra trådar. Detta är ju givetvis beroende på vilka krav man har på staketet. Grisar är förmodligen det känsligaste djuret vad gäller el, och håller sig oftast på plats även med mycket låg spänning. Det finns en hel uppsjö med olika sorters eltråd, elband, elrep osv. Järntråden är förmodligen den vanligaste bland grisägare. Den är billig, hållbar och lätt att arbeta med. Till grisar räcker det med två eltrådar. Vilken höjd ska man då ha på trådarna? 15 respektive 45 cm kan vara ett bra mått att utgå ifrån. I hörnor och där staketet eventuellt svänger mycket, sätter man fasta stolpar, dvs. stolpar som man slår ner i marken. Sådana kan man med fördel också sätta några stycken på riktigt långa raksträckor. Mellan de fasta stolparna kan jag rekommendera att man använder sig av den lättare stolpmodellen, den typen som man trampar ner. Om man inte har köpt försträckt tråd kommer man tydligt märka av att tråden blir längre på sommaren. Detta kan man motverka genom att sätta upp sträckfjädrar på strategiska ställen. Dessa gör att staketet förblir sträckt. Dom har en annan praktisk funktion. Fjädern låter nämligen staketet bli aningen fjädrande, och i stället för att tråden går av om exempelvis en stor gren faller över stänget så sträcks den bara ut.

Jordspett

Den andra kopplingen på aggregatet är till för att koppla in jordningen. Det här är

oftast den stora boven i dramat ”för låg spänning i staketet”. Denna koppling kopplar man till jordspett. Jordspett är ett rör av lättledd metall som man bankar ner i marken, dessa slår man ner så långt man kan. Man bör ha ganska många jordspett. Antalet är relaterat till det aggregat och staket man har. En rekommendation är att placera jordspetten där marken oftast är fuktig. Torr mark = dålig jordning. Om man har mycket stora problem med jordningen finns det en bakdörr. Man kan nämligen koppla jorden i staketet. Då får man sätta upp en extra tråd, mellan de två tidigare trådarna. Denna mittentråd kopplar man sedan till jordkontakten på aggregatet. Nu kommer djuret få en stöt när det kommer i kontakt med både jord- och strömtråden. Djuret måste alltså vara i kontakt med bägge trådarna samtidigt för att få en stöt. Det är nu mycket viktigt att inte jord- och strömtråden på något vis har kontakt med varandra.

Första gången

När en gris första gången får en stöt av ett elstaket finns det bara två vägar. I bästa fall väljer grisen att fara bakåt. I det vanligare och mindre bra fallet far den istället framåt, och därmed igenom staketet. I det senare fallet brukar det följas av ytterligare ett problem. Grisen har nämligen i regel ingen större lust att passera staketet ännu en gång. Dvs. att det kan uppstå vissa svårigheter att få tillbaka grisen in i hagen. Om man har nyanlända grisar som inte är vana vid el, kan det vara bra att ge dem lite tid. Ha grisarna instängda på en liten yta de första dagarna. Bygg en liten hage på bara 4-5 kvm med täta (så grisarna inte ser

igenom) väggar, i anslutning till det tilltänkta väderskyddet. När grisarna gjort sig hemmastadda efter några dagar i denna inhägnad är det dags att släppa ut dem. Gå gärna med en trimmer och hugg ner vegetationen i en gång på insidan av staketet innan du släpper ut grisarna. Gången bör vara en till en och en halv meter bred.

Tillsyn

Elstängslet har många fördelar men kräver också en del tillsyn.

Ett elstängsel är förmodligen det mest prisvärda och funktionella stängslet för grisar. Det är förhållandevis billigt, hållbart, flyttbart och lätt att arbeta med. Det finns dock en del baksidor med det. Grisarna har en förmåga att ständigt välta upp jord över undertråden. Detta gör att efter en tid kommer undertråden mer eller mindre att ligga övertäckt. Detta medför att spänningen i staketet sjunker kraftigt. Man bör därför alltid se över staketet dagligen, och ta bort eventuella föremål som ligger mot trådarna. Man ska alltid se till att det är spänning i staketet. Det finns stängseltestare att köpa. Med en sådan har du betydligt mer koll på spänningen en om du känner efter med hjälp av ett grässtrå. Spänningen bör aldrig vara under 2000 volt.

Vintertid kan man behöva ha högre staket. Särskilt om man har grisarna på en sådan plats där det kan komma mycket snö eller där det finns risk för att snön driver över trådarna. Det finns säkert flera som sett sina grisar gå ut ur hagen på skaren.